Föstudaginn 8. marz 1957.

Nr. 35/1957. **Vinnumálasamband samvinnufélaganna f. h. Kaupfélags Eyfirðinga**

gegn

Alþýðusambandi Íslands vegna Landssambands vörubifreiðarstjóra f. h. Vörubílstjórafélagsins Vals.

Dóminn skipuðu hinir reglulegu dómarar Hæstaréttar.

Hrundið var kröfu um frávísun máls frá Félagsdómi.

Dómur Hæstaréttar.

Með kæru 14. febrúar 1957, sem hingað barst 19. s. m., hefur sóknaraðili kært til Hæstaréttar úrskurð, uppkveðinn í Félagsdómi 7. s. m. Krefst sóknaraðili þess, að hinn kærði úrskurður verði felldur úr gildi og að máli varnaraðilja gegn sóknaraðilja verði vísað frá Félagsdómi. Enn fremur krefst hann kærumálskostnaðar úr hendi varnaraðilja að mati Hæstaréttar.

Varnaraðili krefst staðfestingar hins kærða úrskurðar og kærumálskostnaðar að mati Hæstaréttar.

Með skírskotun til forsendna hins kærða úrskurðar ber að staðfesta hann.

Samkvæmt þessum úrslitum ber að dæma sóknaraðilja til að greiða varnaraðilja kærumálskostnað, kr. 600.00.

Dómsorð:

Hinn kærði úrskurður á að vera óraskaður.

Sóknaraðili, Vinnumálasamband samvinnufélaganna f. h. Kaupfélags Eyfirðinga, greiði varnaraðilja, Alþýðusambandi Íslands vegna Landssambands vörubifreiðarstjóra f. h. Vörubílstjórafélagsins Vals, kr. 600.00 í kærumálskostnað að viðlagðri aðför að lögum.

Úrskurður Félagsdóms 7. febrúar 1957.

Mál þetta er höfðað hér fyrir dómi með stefnu, dags. 7. júní f. á., af Alþýðusambandi Íslands vegna Landssambands vöru-

bifreiðarstjóra f. h. Vörubílstjórafélagsins Vals á Akureyri gegn Vinnumálasambandi samvinnufélaganna vegna Kaupfélags Eyfirðinga. Eru dómkröfur stefnanda þær, að dæmt verði, að stefndi hafi gerzt brotlegur við 6. gr. kaup- og kjarasamninga málsaðilja, dags. 13. september 1954 og 10. júní 1955, og sé skaðabótaskyldur gagnvart Vörubílstjórafélaginu Val vegna félagsmanna þess félags. Þá krefst stefnandi málskostnaðar úr hendi stefnda eftir mati dómsins.

Stefndi hefur aðallega krafizt þess, að málinu verði vísað frá Félagsdómi, en til vara hefur hann krafizt sýknu. Þá hefur hann gert kröfu til málskostnaðar úr hendi stefnanda eftir mati dómsins.

Málið hefur verið flutt munnlega, sérstaklega að því er frávísunarkröfuna varðar, og kemur hún ein til álita að þessu sinni.

Málavextir eru þeir, að hinn 13. september 1954 var gerður samningur milli aðilja máls þessa um kaup og kjör vörubílaeigenda á Akureyri. Samkvæmt 6. gr. þess samnings skuldbatt stefndi sig til þess að „láta fullgilda meðlimi Vals hafa forgangsrétt til bifreiðaleigu og allra flutninga með vörubifreiðum ... á félagssvæði Vals ...“ Þessi samningur var síðar framlengdur með samningi, dags. 10. júní 1955, og eru ofangreind ákvæði tekin orðrétt upp í 6. gr. hans.

Stefndi byggir kröfu sína um vísun málsins frá Félagsdómi á því, að Vörubílstjórafélagið Valur sé ekki stéttarfélag í skilningi laga nr. 80/1938 um stéttarfélög og vinnudeilur og framangreindir samningar hans við stefnanda (Val) því ekki þess konar vinnusamningar, sem 2. mgr. 44. gr. nefndra laga taki til. Hafi og við undirritun þeirra beggja verið gerður sá fyrirvari af hálfu vinnuveitenda, þar á meðal stefnda, að samningsgerðin fæli ekki í sér viðurkenningu á því, að Valur væri stéttarfélag í merkingu nefndra laga.

Framangreindar staðhæfingar sínar styður stefndi þeim rökum, að samkvæmt lögum nr. 80/1938 og skýringum Félagsdóms á þeim séu stéttarfélög í merkingu nefndra laga félagsskapur fólks, sem sé í þjónustu annarra og þiggi laun fyrir vinnu sína. Þessi skýrgreining eigi hins vegar ekki við um félagsmenn Vörubílstjórafélagsins Vals, því það verði hvorki sagt um þá, að þeir séu í þjónustu annarra í starfi sínu né heldur, að þeir taki laun fyrir vinnu sína. Hér sé þvert á móti um að ræða menn, sem eigi dýrt tæki, vörubifreið, og reki þá starfsemi að selja not þessa tækis. Aðaltekjur þeirra séu afraksturinn af því fjármagni, sem í tækinu sé fólgið, en vinnan eða launin fyrir hana algert aukaatriði. Af

þessu leiði, að félagsmenn Vals verði síður en svo taldir andstæða atvinnurekenda, heldur séu þeir þvert á móti hliðstæðir þeim um starfsaðstöðu. Þá bendir stefndi einnig á það, að á Norðurlöndum séu sjálfseignarvörubifreiðarstjórar yfirleitt taldir sér í flokki sem atvinnurekendur, er ekki geti verið aðiljar að verklýðssamtökum. Í samræmi við þessa skoðun sína telur stefndi, að samningar Vals við hann séu ekki vinnusamningar í skilningi framangreindra laga, nr. 80/1938, jafnvel þótt þeir fjalli um kaup og kjör, þar sem ákvæði laganna eigi aðeins við um vinnusamninga, sem stéttarfélög eru aðiljar að. Þetta hafi það í för með sér, að þeir samningar málsaðilja, sem um ræðir í þessu máli, séu aðeins almennir viðskiptasamningar. Eigi Félagsdómur því ekki að skera úr ágreiningi um skilning á þeim, heldur hinir almennu dómstólar, og beri því að vísa máli þessu frá Félagsdómi.

Stefnandi hefur ekki neitað því, að stefndi hafi undirritað framangreinda kjarasamninga með þeim fyrirvara, sem að framan getur. Hins vegar telur hann, að sá fyrirvari hafi verið algerlega þýðingarlaus, þar sem enginn vafi leiki á því, að félagsmenn Vals séu launþegar samkvæmt lögum nr. 80/1938, er stofnað geti stéttarfélag með réttindum og skyldum samkvæmt þeim lögum. Kveður hann, að það hafi frá öndverðu verið ríkjandi skoðun hér á landi, að sjálfseignarvörubifreiðarstjórar ættu samstöðu með verkafólki í hagsmunabaráttu þess, enda hefðu þeir frá upphafi ýmist verið í verkalýðsfélögum landsins eða stofnað sínar eigin félagsdeildir innan stéttarfélaganna og síðar stéttarfélög. Komi viðurkenning á lögmæti þessa fram í ýmsum dómum Félagsdóms í málum, sem þar hafi verið rekin milli samtaka sjálfseignarvörubifreiðarstjóra annars vegar og atvinnurekenda hins vegar. Það verði því ekki á nokkurn hátt véfengt, að Valur sé stéttarfélag í merkingu laga nr. 80/1938 og framangreindir samningar þess við stefnda vinnusamningar í skilningi sömu laga, er Félagsdómur eigi að fjalla um samkvæmt 2. mgr. 44. gr. laganna.

Þegar notkun vörubifreiða hófst hér á landi, varð þróunin strax sú, að þeir sjálfseignarvörubifreiðarstjórar, sem óku bifreið sinni sjálfir, gerðust beinir félagsmenn í verkalýðsfélögum og lutu reglum þeirra og samningum við atvinnurekendur. Var sá háttur kominn á, þegar lög nr. 80/1938 voru sett. Þá er sjálfseignarvörubifreiðarstjórum fjölgaði, mynduðu þeir fyrst sérstakar deildir innan verkalýðsfélaganna og stóðu að öllu leyti við hlið verkamanna og annarra launþega í hagsmunabaráttunni við atvinnurekendur. Síðar gerðust þessar deildir sjálfstæð félög sjálfseignarvörubifreiðarstjóra og mynduðu sérstakt Landssamband. Það sam-

band gekk strax í Alþýðusamband Íslands, og standa sjálfseignarvörubifreiðarstjórar þannig ennþá í svipuðu sambandi við verkalýðshreyfinguna og áður var, meðan þeir voru beinir félagsmenn í verkalýðsfélögunum. Það mun hafa verið regla, að þeir sjálfseignarvörubifreiðarstjórar, sem í verkalýðsfélögunum voru, eða í sérstökum deildum innan þeirra, ættu aðeins eina vörubifreið og ækju henni sjálfir.

Eftir að sá háttur var upp tekinn, að stofnaðar voru sérstakar deildir sjálfseignarvörubifreiðarstjóra innan verkalýðsfélaganna og síðar sjálfstæð félög, sömdu deildirnar eða félögin við atvinnurekendur um kaup og kjör félagsmanna sinna. Hefur ágreiningur um skilning á slíkum samningum eða gildi þeirra nokkrum sinnum verið borinn undir Félagsdóm til úrlausnar og með þau mál farið samkvæmt ákvæðum laga nr. 80/1938, án þess að atvinnurekendur hreyfðu nokkrum athugasemdum við þá málsmeðferð eða áfrýjuðu dómum Félagsdóms í þeim málum til Hæstaréttar til frávísunar frá Félagsdómi samkvæmt 67. gr. nefndra laga.

Samkvæmt samþykktum Vörubílstjórafélagsins Vals er tilgangur félagsins að efla samvinnu og hag sjálfseignarvörubifreiðarstjóra á félagssvæði þess, Akureyri, með því m. a. að gera samninga við atvinnurekendur um kaup og kjör. Rétt til inngöngu í félagið og að vera félagsmaður í því hafa allir sjálfseignarvörubifreiðarstjórar á félagssvæðinu, sem eiga aðeins eina vörubifreið, enda hafi þeir að aðalatvinnu að aka henni sjálfir. Enginn getur sagt sig úr félaginu, eftir að tillaga um vinnustöðvun hefur komið fram á félagsfundi eða í trúnaðarmannaráði, þar til vinnustöðvuninni hefur verið aflýst, ef hún kom til framkvæmda. Enginn getur sagt sig úr félaginu til þess að taka upp vinnu, sem félagsmenn í félögum innan Landssambands vörubifreiðarstjóra eða Alþýðusambands Íslands hafa lagt niður vegna deilu. Trúnaðarmannaráð félagsins hefur vald til þess að taka ákvörðun um vinnustöðvun. Félagið er í Landssambandi vörubifreiðarstjóra, sem er í Alþýðusambandi Íslands.

Af þessum ákvæðum samþykkta Vals er ljóst, að félagið er opið öllum sjálfseignarvörubifreiðarstjórum á félagssvæðinu og að félagsmenn þess vinna sjálfir í þeirri starfsgrein, sem félagið er stofnað til hagsbóta fyrir. Félagsmenn Vals stunda að vísu vinnu sína, bifreiðarakstur, með tiltölulega dýru tæki. En á það ber að líta, að starfsorka þeirra sjálfra er bundin stjórn þessa tækis, bifreiðarinnar, og starfslaun þeirra að öllu leyti falin í því endurgjaldi, sem þeir fá fyrir þá þjónustu, sem þeir að jafnaði láta persónulega í té með bifreið sinni. Jafnframt er ljóst, að þeir hljóta

um fjölmargt að vera háðir fyrirmælum þess, sem kaupir þjónustu þeirra, þótt það fari að sjálfsögðu nokkuð eftir atvikum hverju sinni, hversu sambandið milli bifreiðarstjórans og vinnuveitandans er náið.

Þegar virt eru öll þessi atriði og jafnframt litið til framangreindrar þróunar um stéttarlega afstöðu sjálfseignarvörubifreiðarstjóra hér á landi, sem og þeirra dóma, sem dæmdir hafa verið af Félagsdómi í málefnum sjálfseignarvörubifreiðarstjórafélaga, þá verður að telja, að framangreindir samningar Vörubílstjórafélagsins Vals við stefnda séu vinnusamningar milli stéttarfélags og atvinnurekenda í merkingu laga nr. 80/1938. Er mál þetta því réttilega lagt fyrir Félagsdóm samkvæmt 2. mgr. 44. gr. sömu laga, og verður frávísunarkrafa stefnda samkvæmt þessu ekki tekin til greina.

Kveðið verður á um málskostnað, er mál þetta verður dæmt að efni til.

Því úrskurðast:

Krafa stefnda um vísun máls þessa frá Félagsdómi verður ekki tekin til greina.

Föstudaginn 8. marz 1957.

Nr. 114/1956. **Þorvaldur Steinason** (Jóhann Steinason hdl.)
gegn
Finnboga Guðmundssyni
(Jón N. Sigurðsson hrl.).

Dóminn skipuðu hinir reglulegu dómarar Hæstaréttar.

Aðgangur veittur með fógetagerð að miðstöðvarklefa, þvottahúsi og raftöflu.

Dómur Hæstaréttar.

Áfrýjandi hefur skotið máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 14. september 1956. Krefst hann þess, að hinum áfrýjaða úrskurði verði hrundið og að synjað verði um framkvæmd innsetningargerðar. Svo krefst hann og málskostn-